

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Розглянуто комплексну оцінку економічного потенціалу регіону, визначено місце та роль економічного потенціалу в розвитку регіону. Наведено методики визначення стану економічного потенціалу регіону.

Ключові слова: регіон, економічний потенціал, показники, соціально-економічний розвиток

COMPREHENSIVE EVALUATION OF REGIONAL ECONOMIC POTENTIAL

Considered a comprehensive assessment of the economic potential of the region, the place and role of economic potential in the region. The method of determining the state of the economic potential of the region.

Keywords: region, economic potential, performance, socio-economic development

Вступ. Сучасні процеси регіонального розвитку об'єктивно свідчать про те, що вирішення складних завдань розвитку регіонів неможливе без комплексної оцінки їх економічного потенціалу. Це вимагає врахування великого обсягу інформації, зумовлює до збільшення інформаційних потоків.

Питання економічного потенціалу регіону досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема, А.П. Голікова, В.М. Гриньова, Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, Л.С.Чумаченко, М. Портер, А. Маршалл та багато інших. Не дивлячись на те, що багато праць присвячено економічному потенціалу регіону, його характеристикам, деякі аспекти оцінки економічного потенціалу регіону вимагають подальшого теоретичного й методичного обґрунтування.

Тому виникає необхідність більш детального вивчення різних підходів до виміру та оцінки економічного потенціалу регіону та розробці нових, що відповідають сучасним процесам регіонального розвитку.

Метою статті є оцінка економічного потенціалу регіону.

Забезпечення рентабельного виробництва та підвищення рівня продовольчої безпеки регіону залежать від наявності, ефективності використання і відтворення економічного потенціалу. В сучасних умовах розвиток регіону залежить від економічного потенціалу, зміст якого може бути виражений сукупністю засобів і можливостей економіки регіону, її галузей, підприємств, господарств здійснювати виробничо-економічну діяльність, випускати високоякісну продукцію, товари, послуги, які задовольняють суспільні потреби, забезпечують розвиток виробництва і споживання. Виходячи з такого визначення, економічний потенціал регіону залежить від забезпеченості його природними ресурсами, засобами виробництва, трудовими ресурсами і науково-технічним потенціалом, раціональне управління якими здатне збільшити ефективність діяльності та забезпечити сталий розвиток регіону в ринкових умовах.

Специфіка діяльності економіки регіону зумовлює особливості змісту функціональних складових економічного потенціалу: спеціальне виробниче обладнання, висококваліфіковані професійні кадри, тривалість періоду обігу обігових коштів, професійні ринки постачальників, продавців і покупців, високий рівень конкуренції, особливі вимоги до якості продукції, необхідність створення, придбання та впровадження науково-технічних розробок, необхідність здійснення природоохоронних заходів [4].

Для виміру економічного потенціалу необхідні спеціальні інструменти у вигляді особливих економічних показників: часткових, узагальнюючих та інтегрального. Часткові показники - це значення окремих показників потенціалу різних функціональних складових. Узагальнюючі показники припускають вимір сукупності часткових показників по окремих функціональними складовими економічного потенціалу. Інтегральний показник визначається на основі узагальнюючих показників по всіх функціональними складовими з урахуванням їх вагомості.

У сучасній науковій літературі пропонується декілька методик і методологій кількісного і якісного визначення стану економічного потенціалу

регіону. Так, за Стеченко Д. М. [2] стан соціально-економічного розвитку регіону проводиться за декількома основними напрямками:

- морфологічний аналіз регіону: географічне положення та географічна регіоналізація, поселенська карта регіону;

- аналіз виробничого потенціалу регіону: розвиток промисловості та АПК, транспорту, зв'язку, торгівлі та обслуговування, фінансової системи, зовнішньоекономічних зв'язків;

- комплексний аналіз населення: соціально-демографічні характеристики, зайнятість, міжетнічні відносини, рівень життя, якість розвитку соціальної сфери, стан суспільної думки;

- розробка комп'ютерної макромоделі економіки регіону: зведення в систему наявних даних економічного моніторингу, створення систем балансових рівнянь на основі розрахунку коефіцієнтів кореляції для регіону, що дають змогу постійно поповнювати оперативну базу даних і моделювати розвиток господарського комплексу;

- аналіз інформаційних процесів: характер зв'язків державних структур управління і населення регіону, якість інформування населення про діяльність регіональних і місцевих адміністрацій.

Мошенець О.С. [3] при аналізі розвитку регіонів України використав наступні показники:

- територія як ресурс для потенційного розвитку з певним поєднанням природних умов та природних ресурсів і особливостями геополітичного і економіко-географічного становища;

- населення як база формування трудового потенціалу та джерело інтелектуальних комунікацій;

- виробництво товарів народного споживання як характеристика виробничих можливостей регіону, що екстраполюється на стан споживчого ринку: грошові доходи населення, товарне покриття роздрібного товарообороту, ресурси для міжрегіонального обміну;

- обсяг інвестицій в основний капітал (капітальні вкладення), що відображають тенденції щодо оновлення основних засобів як матеріального фундаменту продуктивних сил;

- обсяг кредитів, наданих банками, як свідчення підприємницької діяльності.

Для оцінки рівня використання економічного потенціалу можна використати також деякі відносні показники, що характеризують окремі важливі параметри соціально-економічного потенціалу регіону.

Виходячи з думки про те, що економічний потенціал регіону розвивається з метою поліпшення економічного добробуту людей, інтегральним показником розвитку може бути рівень людського розвитку. Основою такого показника є забезпеченість регіону людськими ресурсами, інтелектуальним потенціалом, а також розвиток соціальної інфраструктури і розвиненість інститутів соціального захисту[3].

Так, Закарпатська область займає вигідне економіко-географічне положення. Вона розташована на південному заході України, на межі між Карпатськими горами і Середньодунайською низовиною, в самому серці Європи. За площею і населенням, у масштабах країни, область невелика. Питома вага Закарпатської області в економіці України за територією становить 2,1%, а за населенням 2,7%. Основні показники соціально-економічного розвитку регіону наведено в таблиці 1.

За даними Головного управління статистики у Закарпатській області чисельність населення Закарпатської області (на початок 2016р.) – 1259,2тис. осіб, з них міське 467 тис.осіб, сільське 792,2 тис.осіб. Природний рух населення відзначається зростанням числа народжених в 2015 році на 1589 осіб по відношенню до 2014 року. За результатами 2015 року коефіцієнт народжуваності складав 13,3%, смертності – 12,3%, природного приросту – 1% [1].

Таблиця 1

Основні показники соціально-економічного розвитку Закарпатської області

Показники	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.
Валовий регіональний продукт, у фактичних цінах, млн.грн	18054	21404	21400	24120	x
Доходи населення, всього, млн.грн	24446	28028	29102	29988	36047
Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), млн.грн	7365,1	7884,1	8406,5	9675,9	12512,9
Експорт товарів, млн.дол.США	1292,81	1293,3	1205,6	1292,0	1023,9
Імпорт товарів, млн.дол.США	1788,4	1850,8	1892,3	1629,3	1044,6
Сальдо (+, -), млн.дол. США	-495,6	-557,5	-686,7	-337,3	-20,7
Оборот роздрібної торгівлі, млн.грн.	13974,7	16272,2	17394,5	20200,4	24749,6
Середньомісячна заробітна плата одного працівника	2033	2322	2523	2691	3279

Дані попередні, уточнення вносяться після виходу остаточних річних даних у відповідності до Плану Державних статистичних спостережень
За даними Головного управління статистики в Закарпатській області

У структурі промислового виробництва Закарпатської області в 2015 році переважає переробна промисловість (77,1%). Загальний обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) Закарпатської області в 2015 році склав 12512,9 млн. грн., що на 29,3% більше, ніж в 2014 році. Індекс промислового виробництва Закарпатської області за підсумками січня-листопада 2016 року склав 105,9%.

Випуск продукції сільського господарства в Закарпатській області всіма сільгоспвиробниками (сільгосппідприємствами, господарствами населення, фермерами) в 2015 році склав 2153 млн. грн. Індекс обсягів сільськогосподарського виробництва у 2015 році 95,1%.

Сільське господарство Закарпатської області має приміську спеціалізацію. Тваринництво є провідною галуззю сільського господарства. Виробництво основних видів продукції тваринництва у 2015 році склало 90,1%.

Посівні площі основних сільськогосподарських культур, а це зернові та зернобобові культури, соняшник, картопля, овочі відкритого ґрунту, кормові культури займають 89,1 тис.га.

Зовнішньоторговельний оборот області товарами та послугами в 2015 році склав 2593,7млн. дол. США, що на 32,5% більше, ніж за 2014 рік. При цьому обсяги експорту товарів становили 1094379,6 тис. дол. США (79,1% до 2014р.), імпорту –1011507,0 тис. дол. США (58,3% до 2014р.). Основними торговельними партнерами області, до яких в 2015 році експортувались товари, були: Угорщина, Австрія, Німеччина, Словаччина, Італія. Найбільші імпортні надходження в 2015 році здійснювались з: Німеччини, Угорщини, Китаю, Австрії [1].

Висновки. Взаємозв'язок між рівнем і ефективністю використання економічного потенціалу регіону характеризує матриця управлінських рішень «рівень - ефективність використання економічного потенціалу». Матриця являє собою набір альтернатив, що забезпечують додаткові можливості для аналізу і прийняття управлінських рішень. Пріоритетними напрямками управління економічним потенціалом є досягнення стійкості розвитку регіону і підвищення рівня та ефективності його використання.

Список використаних джерел

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>
2. Стеченко Д. М. Управління регіональним розвитком/ Стеченко Д. М. / Навч.посіб.- К.:Вища школа, 2000. – 223с.
3. Ринкові механізми регіонального управління/М. Долішній, О. Мошенець // Регіональна економіка. - 2001. - № 1. - С. 7-17.
4. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: підручник / З. Є. Шершньова. — [2-ге вид., перероб. і доп.]. — К.: КНЕУ, 2004. — 699 с.